

Õiguskantsler

Teie 18.09.2024 nr

Meie 25.10.2024 nr 14-1/241468/2406244

Hooldekodukoha eest tasumine

Lugupeetud avaldaja

Kirjutasite, et Teie lähisugulane andis hooldekodus elades Tallinna linnale teada, et ta ei tule ise toime ja vajab abi. Enne kui linnaosa valitsuse ametnik jõudis Teie lähisugulase abivajadust hinnata, viidi ta hooldekodust haiglasse. Linnaametnik olevat seisukohal, et üksnes dokumentidele tuginedes ning Teie lähisugulast nägemata ja temaga suhtlemata pole võimalik tema abivajadust hinnata ega seega teha otsust hooldekodukulude katmise kohta. Teie lähisugulase abivajaduse hindamist takistavat see, et ta viibib haiglas intensiivravipalatis. Kuna linnavalitsus ei ole abi andmise otsust teinud, olete võtnud hooldekodukoha eest tasumise enda peale, et pärast haiglaravi saaks Teie lähisugulane hooldekodusse naasta.

Saame Teile selles asjas anda üksnes üldisi selgitusi. Kokkuvõtvalt öeldes ei pea linnaametnik Teie lähedase abivajadust hindama tingimata haiglas, kodus või hooldekodus. Ametnik peab olema aga veendunud, et Teie lähedasega vahetu suhtlemise teel vajalikke andmeid saada pole mõistlikult võimalik. Teie lähedasega vahetuks suhtlemiseks, tema olukorras veendumiseks (nt eestkostevajaduse või hooldekodukoha sobivuse hindamiseks) ning ta ärakuulamiseks saab sotsiaaltöötaja teda haiglas külastada, kui haigla pole selleks piiranguid seadnud. Linnavalitsuse ametnik võib küsida infot ka haigla sotsiaaltöötajalt või paluda abivajaduse hindamise eesmärgil ametiabi haigla asukohajärgse kohaliku omavalitsuse sotsiaaltöötajalt.

Õigus taotleda kodulinnalt abi

1. Abivajajale peab hooldekodukoha korraldama see vald või linn, kus inimene rahvastikuregistri andmetel elab ([sotsiaalhoolekande seaduse](#) (SHS) § 5 lg 1, § 3 lg 1 p 1; § 15 lg 1; § 22¹ lg 1).
2. Linn peab inimese taotluse alusel selgeks tegema, millist abi tuleb talle pakkuda ning millal ja mis tingimustel seda tehakse. Linna otsusest peab selguma ka abi saamise kord (nt kelle poole tuleb teenuse saamiseks pöörduda; [sotsiaalseadustiku üldosa seaduse](#) (SÜS) § 26 lg 1 p 3).
3. Hoolekandeabi taotlemiseks võib esitada vabas vormis suulise või kirjaliku taotluse ([SÜS § 24 lg 1](#)). Abi saamiseks peab taotluses esitama kõik teadaolevad tõesed ja täielikud andmed, dokumendid ja muud tõendid, mis läheb vaja hüvitise saamise õiguse või muu hüvitise andmiseks olulise asjaolu väljaselgitamiseks, sealhulgas seaduses sätestatud juhul andmed kolmandate isikute kohta ([SÜS § 24 lg 1](#)). Üldjuhul tähendab see, et inimene kirjeldab oma olukorda ning seda, milles ta abi vajab, ning väljendab abi saamise soovi. Teie kirjeldatud juhul, kui inimene taotleb hooldekodukoha kulude hüvitamist, tuleks taotlusele lisada hooldekoduga sõlmitud leping, hooldusplaani ning tervist puudutavad dokumendid, millest selgub inimese hooldusvajadus.

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

Tallinna Linnavalikogu 07.10.2021 määrus nr 24 „[Sotsiaalhoolekandeline abi andmise kord](#)“ (edaspidi: Tallinna hoolekandeeabi kord) sätestab, et abi taotleja peab esitama enda elukohajärgse linnaosa valitsusele taotluse, milles kirjeldab enda abivajadust. Taotlusele tuleb lisada linnaosavalitsuse nõutud tõendid, mida on vaja abivajaduse hindamiseks ([Tallinna hoolekandeeabi korra § 8 lg 1](#)).

4. Kui taotluses on puudusi, tuleb linnavalitsusel anda inimesele puuduste kõrvaldamiseks tähtaeg ja selgitada, et kui puudused jäetakse tähtajaks kõrvaldamata, võib linn jätta taotluse lahendamata ([haldusmenetluse seaduse \(HMS\) § 15](#)). Taotlejale tuleb ka selgitada, milles täpselt puudus seisneb (vt ka [SÜS § 7](#) ja analoogia korras ka [HMS § 36](#)). Kui linnavalitsus pole mõistliku aja jooksul palunud taotlejal puuduseid kõrvaldada, võib eeldada, et linnavalitsus on lugenud taotluse nõuetekohaseks.

5. Linn peab tegema otsuse abi andmise kohta 10 tööpäeva jooksul pärast nõuetekohase taotluse esitamist ([SÜS § 25 lõige 1](#)). Näiteks kui linnavalitsusele esitatakse nõuetekohane hoolekandeeabi saamise taotlus 2. oktoobril, hakkab tähtaeg kulgema 3. oktoobrist ning lõpeb 16. oktoobril ([HMS § 33 lõige 2](#)). Sellise suhteliselt lühikese tähtaja on Riigikogu kehtestanud selleks, et sotsiaalasjad lahendataks võimalikult kiirelt (sotsiaalseadustiku üldosa seaduse [eelnõu nr 93 algataja seletuskiri](#), lk 74).

6. Kui linnavalitsus ei saa otsust 10 päeva jooksul teha, tuleb inimesele selgitada viivituse põhjusi ([HMS § 41](#)). Otsuse viibimise põhjuseks võib olla ka see, et pelgalt tähtaja järgimine viiks vale otsuse tegemiseni. Mõnel juhul võib olla vajalik asja lahendamine üldse peatada (vt Riigikohtu 14.01.2009 otsust asjas nr [3-3-1-62-08](#), p 9). Oluline on eelkõige see, et menetluse peatamine oleks sisuliselt põhjendatud ning peatamine ei too võrreldes taotletava eesmärgiga inimesele kaasa ülemääraseid tagajärgi (Riigikohtu 14.01.2009 otsus asjas nr [3-3-1-62-08](#), p 13).

7. Õigus sotsiaalteenusele tekib otsuse tegemisest ([SÜS § 16 lg 3](#)). Abi antakse otsuses märgitud tähtaegadel ([SÜS § 26 lg 1 p 3](#)).

Abivajaduse hindamine ja abi andmise üle otsustamine

8. Sotsiaalhoolekande seaduse järgi tuleb inimese abivajadust hinnata ([SHS § 15 lg 1](#); vt ka [Riigikohtu otsust asjas nr 3-20-2474/11](#), punktid 16 ja 17). Hindamisotsuse alusel kaalub linnavalitsus, kas ja millist abi inimesele pakkuda ([SHS § 15 lg 1](#)).

9. Inimese abivajadust tuleb hinnata terviklikult. See tähendab, et hinnatakse laiemalt, milles ja kui ulatuslikult võib inimene abi vajada ([SHS § 15 lg 2](#)). Kui inimene terviklikku abivajaduse hindamist ei soovi või see pole objektiivselt võimalik, ent on selge, et inimene siiski vajab abi, tuleb linnal kaaluda inimese vajadustele vastava abi andmist ([SHS § 3 lg 1 p 1](#)) ja teha otsus. Õiguslikke takistusi abi andmisel pole: seadus võimaldab vajadusel ka osaotsuse tegemist ([HMS § 52 lg 1 p 1](#)), samuti saab abi andmisele kehtestada kõrvaltingimusi ([HMS § 53 lg 2](#)).

10. Kui inimene on läinud hooldekodusse, ilma et linnavalitsus oleks selle kohta otsuse teinud, tuleb linnal siiski selgitada välja inimese abivajadus, kui inimene on soovinud abi saada (vt ka [õiguskantsleri seisukohta asjas, kus vald sai abivajaja kohta teate hooldekodult](#)). See on vajalik selleks, et veenduda, kas inimene saab õiget abi ning vajadusel korraldada talle teistsugust abi.

11. Abivajaduse hindamise eesmärk on välja selgitada, milles ja kui suures ulatuses inimene abi vajab. Seaduses pole täpselt öeldud, millises vormis ja kuidas abivajadust hinnatakse. Seadusega

pole ka määratud kindlaid andmeid või tõendeid, mille põhjal abivajaduse üle otsustatakse. Seadus ütleb, et abivajaduse hindamisel peab linnavalitsus õiguspärase otsuse tegemiseks välja selgitama olulise tähendusega asjaolud ja vajaduse korral koguma tõendeid omal algatusel ([HMS § 6](#)). Tõendiks võib olla menetlusosalise seletus, dokumentaalne tõend, asitõend, paikvaatlus, tunnistaja ütlus ning eksperdi arvamus ([HMS § 38 lg 2](#)).

12. Milliseid andmeid ja tõendeid millises vormis ja kuidas koguda, sõltub lahendatavast asjast. Muist andmeid saab linnavalitsus inimese taotlusest, sest hüvitise taotlemisel ja saamisel on inimene kohustatud esitama hüvitise andjale kõik teadaolevad tõesed ja täielikud andmed, dokumendid ja muud tõendid, mis on vajalikud hüvitise saamise õiguse olulise asjaolu väljaselgitamiseks ([SÜS § 21 lg 1 p 1](#) ja [HMS § 38 lg 1](#)). Ülejäänud andmeid ja tõendeid, mida inimene ei ole taibanud esitada, tuleb hankida linnavalitsusel inimeselt endalt, sh inimese ärakuulamise käigus ([HMS § 38 lõiked 1 ja 3](#), [HMS § 40 lg 1](#), vt ka [õiguskantsleri soovitus Põhja-Tallinna Linnaosa Valitsusele](#)).

Seega ei pea linnaosavalitsuse ametnik Teie lähedase abivajadust hindama tingimata haiglas, kodus või hooldekodus.

13. Kuna abi andmise eesmärk on tagada abitaotleja inimväärikus, on oluline saada teavet ka abivajajalt endalt. Vaid tema teab enda vajadusi ja soove kõige paremini. Siiski võib olla, et inimeselt endalt on keeruline või lausa võimatu andmeid saada: näiteks siis, kui inimene on psüühikahäire tõttu võimetu andma kogu vajalikku teavet enda vajaduste kohta. See aga ei tähenda, et abivajaja võiks selle tõttu jätta abita. Nii on üsna tavapärane, et sellistel juhtudel küsitakse teavet ka näiteks inimese eestkostjalt või abivajaja nõusolekul tema lähedastelt (vt ka [SHS § 3 lg 1 p 5](#)). Seega kui linnaosavalitsuse ametnik on veendunud, et Teie lähedasega vahetult suheldes pole võimalik vajalikke andmeid saada, tuleb kaaluda nende andmete küsimist eestkostjalt või abivajaja nõusolekul tema lähedastelt (abivajaja lähedased võivad ka ise sotsiaaltöötajaga ühendust võtta ja talle infot anda, vt ka abivajajast teatamise kohustuse kohta SHS § 13).

14. Ühelgi tõendiliigil pole siiski ettemääratult suuremat tõendamisjõudu kui teisel (vt ka [Riigikohtu otsuse nr 3-20-2474/11](#), p 19). Kogutud andmeid ja tõendeid kõrvutatakse ja hinnatakse ning selle tulemusel otsustatakse, kas asjaolu on välja selgitatud või mitte (nt kas inimene saab hakkama enda hooldamisega, kas tal on liikumispiiranguid). Asjaolu tõendatuse lugemisel ei pea olema täielikku kindlust. Kui näiteks senine kogemus kinnitab, et konkreetse tõendi saab mõistlikult võtta aluseks õiguspärase otsuse langetamisel, siis pole vaja uusi tõendeid koguda, v.a juhul, kui on tekkinud kahtlus, kas asjaolu saab pidada tõendatuks.

15. [Tallinna hoolekandeabi korra § 9 lõike 2](#) järgi lähtub linnaosavalitsus taotleja esitatud dokumentidest ja klienditöö käigus kogutud teabest. Vajaduse korral palub linnaosavalitsus taotlejalt lisateavet, sealhulgas toimetulekut ja arengut käsitlevaid eksperdihinnanguid ja nõustamiskokkuvõtteid, mida riiklikes andmeregistrites ei ole. Linnaosavalitsuse ametnik võib vajaduse korral külastada abivajajat ka tema tavapärasest keskkonnast, et selgitada välja tema toimetulekuvõime, abi- või hooldusvajadus ning sobivaim abi. Seega ei ole Tallinna hoolekandeabi korra järgi inimese abivajaduse hindamiseks tingimata vaja inimest külastada tema kodus või hooldekodus. Seda tehakse vaid siis, kui seda on päriselt vaja.

Teie kirjeldatud juhul võib olla, et abivajadust saab hinnata abivajaja taotluses esitatud teabe, hooldekodust saadud hooldusplaani ja Teie esitatud ajakohaste terviseandmete põhjal. Abivajadust saab hinnata ka puude raskusastme tuvastamise otsuse põhjal, kui see on olemas. Kui nende andmete ja tõendite põhjal saab Teie lähedase abivajadust hinnata, tuleb

linnaosavalitsusel seda teha ning kaaluda, kas ja millist abi pakkuda. Teie lähedasega vahetuks suhtlemiseks või tema olukorras veendumiseks (nt eestkostevajaduse või hooldekodukohta sobivuse hindamiseks) saab sotsiaaltöötaja teda haiglas külastada, kui haigla pole selleks piiranguid seadnud. Ka võib linnaosavalitsuse ametnik asjas vajaliku teabe saamiseks pöörduda haigla sotsiaaltöötaja poole või paluda abivajaduse hindamise eesmärgil ametiabi haigla asukohajärgse kohaliku omavalitsuse sotsiaaltöötajalt.

16. Teadmata konkreetseid asjaolusid, selgitame veel, et olenevalt abivajaja olukorrast võib mõnikord olla põhjendatud hinnata abivajadust tulevikku vaatavalt. Näiteks võib see olla vajalik olukorras, kus inimesele tuleb tagada pärast haiglaravi lõppemist õigeaegne hoolekandeabi (nt koduteenus ja isiklik abistaja ning sotsiaaltransport või korraldada hooldekodukoht). Võib küll olla, et mõnikord ei pruugi abivajaduse hindamine inimese haiglas viibimise ajal olla kõige täpsem, mistõttu haiglaravilt naastes võib inimene vajada hoopis rohkem või vähem abi. Ka ei saa välistada, et inimene vajab pärast haiglaravi sedavõrd teistsugust abi, et valitud abistamise viis ei vasta enam inimese vajadusele. Imselt tuleb elus siiski ette ka juhtumeid, kus haiglaravi ajal antud abivajaduse hinnang jääb ka pärast haiglaravi lõppemist samaks ning inimesele pakutud abistamise viis vastab inimese vajadusele. Igal juhul võib linnal olla mõistlik reguleerida oma otsuses ka olukorda, kus inimese abivajadus tõenäoliselt muutub. Sellisel juhul võib osutada vajalikuks seada abi andmisele kõrvaltingimusi (nt et otsus võidakse pärast haiglaravi üle vaadata; [HMS § 53](#)).

Eestkostja määramine

17. Teie lähisugulasele õigeaegse sotsiaalhoolekandeabi tagamiseks võib olla vaja, et tema huve esindab (haiglaravi ajal) keegi teine. Nimelt kui Tallinna linn ei lahenda Teie lähisugulase avaldust hoolekandeabi saamiseks seaduses ette nähtud tähtaja jooksul või keeldub (soovitud) abi andmast, on Teie lähisugulasel võimalik esitada kaebus halduskohtusse ning nõuda oma avalduse lahendamist. Kui Teie lähisugulasel on esindaja, saab kaebuse tema nimel esitada ka tema volitatud esindaja või eestkostja.

Halduskohtusse pöördumine pole kulukas, sealhulgas pole tarvis palgata advokaati. Kohtusse pöördumise kohta leiate lähemat teavet [kohtute veebilehelt](#).

18. Kui Teie lähisugulane ei ole varem ise endale volitatud esindajat määranud või ei ole seda praegu võimeline tegema, siis võib kõne alla tulla eestkostja määramine.

Kui inimene ei suuda vaimuhaiguse, nõrgamõistuslikkuse või muu psüühikahäire tõttu kehtvalt oma tegudest aru saada või neid juhtida, määrab kohus talle eestkostja, võttes aluseks tema enda, tema vanema, abikaasa, registreeritud elukaaslase või täisealise lapse või valla- või linnavalitsuse avalduse või teha seda omal algatusel ([perekonnaseaduse \(PKS\) § 203 lg 1](#)). Eestkoste ei ole vajalik, kui täisealise huve saab kaitsta volituse andmise ning perekonnaliikmete või muude abiliste kaudu (PKS § 203 lg 2; [Riigikohtu otsus asjas nr 2-19-8577/98, p 14](#)).

19. Kohus võib konkreetseid asjaolusid arvestades määrata eestkostja isegi ühe kuu jooksul (vt nt [Viru Maakohu 19.06.2020 määrust asjas nr 2-20-7780](#)). Muudel kiireloomulistel juhtudel saab kohus rakendada esialgset õiguskaitsset ja määrata ajutise eestkostja ka kuni kuueks kuuks. Seda tehakse siis, kui: 1) võib ilmselt eeldada, et eestkostja määramise tingimused on täidetud ja viivitusega kaasneks oht eestkostet vajava inimese huvidele ja 2) inimesele on määratud menetluses esindaja ja 3) inimene on isiklikult ära kuulatud ([tsiviilkohtumenetluse seadustiku \(TsMS\) § 521](#); vt nt [Harju Maakohu 22.10.2007 määrust asjas nr 2-07-40858](#)).

Hooldekodukoha eest maksmine

20. Hooldekodukoha eest peavad tasuma inimese elukohajärgne vald või linn ning inimene ise (SHS § 3 lg 1 p 1, § 5 lg 1, § 15 lg 1, § 16, § 22¹ lg 1).

21. Sotsiaalhoolekande seaduse järgi peab linn või vald katma hooldajate palgakulud, tööriietuse ja isikukaitsevahendite kulud, tervisekontrolli ja vaksineerimise kulud, koolituse ja supervisiooni kulud (edaspidi: hoolduskulud). Hoolduskulude katmisele võib vald või linn seada ülempiiri. See ülempiir peab võimaldama katta hoolduskulud hooldekodus, mis asub inimese senisest elukohast mõistlikul kaugusel.

22. Inimene ise peab kandma enda majutus- ja toitlustuskulud ning muud teenuse osutamisega seotud kulud (edaspidi: omaosalus). Ta võib saada omaosaluse tasumiseks vallalt või linnalt toetust, kui tema sissetulekud on väiksemad kui Statistikaameti avaldatud eelarveaastale eelnenud aasta teise kvartali keskmine vanaduspension. Toetus seisneb inimese sissetuleku ja tema omaosaluse vahe hüvitamises. Hüvitatakse mitte rohkem kui eelmise aasta teise kvartali keskmise vanaduspensioni suuruse ja teenuse saaja sissetuleku (riikliku pensioni, kogumispensioni, töövõimetoetuse ja sotsiaalmaksuga maksustatava tulu) vahe (SHS § 22¹ lg 5).

Tallinna Linnavalitsus toetab omaosaluse tasumist veel kuni 70 euroga, kui omaosalus ületab eelmise kalendriaasta teise kvartali keskmise vanaduspensioni suuruse ning kui teenuse saaja sissetulek ei kata omaosalust (vt <https://www.tallinn.ee/et/teenused/oopaevane-uldhooldus>).

23. Vaatamata sellele, kas inimene saab omaosaluse tasumiseks Tallinnalt toetust, on tal õigus saada omaosaluse tasumiseks veel abi, kui omaosalus on sedavõrd suur, et takistab tal teenuse saamist (SHS § 16 lõiked 2 ja 3). Nii on tagatud, et inimene ei pea liiga suure tasu pärast hooldekodukohast loobuma. Omaosaluse tasumiseks abi andmise üle otsustamisel hindab linn abivajaja majanduslikku olukorda (SHS § 16 lõige 2). Seejuures võetakse arvesse seda, kas ja kui palju peaksid abivajaja ülalpidamiskohustusega pereliikmed [perekonnaseaduses sätestatud ülalpidamise reeglite järgi](#) maksma abivajajale elatist (vt ka [õiguskantsleri seisukoha p-st 7 jj](#)).

24. Linn peab tagama, et pärast hooldekodukoha eest tasumist jääks inimesele raha näiteks retseptiravimite, abivahendite ja muu vajaliku ostuks ning ka oma väikeste kulutuste tarbeks.

Tehtud kulutuste hüvitamine

25. Kui olete tasunud oma lähedase hooldekoduarved, võib olla tegemist käsundita asjaajamisega ([võlaõigusseaduse § 1018](#)). Sellisel juhul on Teil õigus sellele, et Teie lähedane hüvitab Teile tehtud kulutused ([võlaõigusseaduse § 1023](#)). Ka on võimalik hooldekodukoha tasu küsida tagasi pärijatelt (vt [pärimisseaduse § 130](#)).

Loodame, et meie selgitustest on veel abi.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Teadmiseks (avaldaja andmeteta): Tallinna Sotsiaal- ja Tervishoiuamet, Sotsiaalkindlustusamet

Kärt Muller 693 8418; Kart.Muller@oiguskantsler.ee